

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 4 (3556) ●

● ЧАЦВЕР, 25 СТУДЗЕНЯ, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Хлопец-Герой з Падгор’я
Капсулу з зямлёй з магільніцы снайпера Ленінградскага фронту, Героя Савецкага Саюза Фядосія Смалячкова заклалі ў крыпце Храма-помніка ў гонар Усіх Святых у Мінску **Стар 2**

Захавальнік памяці
Стар 3

Гартайце, чытайце — і прыязджайце
Кніга “Беларусь турыстычная” Мікалая і Яўгена Чырскіх можа стаць візітнай карткай краіны **Стар 4**

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Ёсць на Доне “Абразок”

Мастак Уладзімір Банцэвіч, які родам з палескай вёскі Камень, стварае з аднадумцамі ў Растове-на-Доне адметны беларускі асяродак

Іван Ждановіч

Кажуць, як чалавек таленавіты, то — ва ўсім таленавіты. А Уладзімір Банцэвіч, які нядаўна распачаў 70-ы год жыцця (нарадзіўся ён 2 студзеня ў 1949-м), яшчэ і з ліку таленавітых людзей майстравых, таленавітых ды ўпартых і працавітых. Сам — сябар Саюза мастакоў Расіі, да таго ж піша казкі, вершы, абразкі: ёсць такія, душэўныя ды кампактныя, жанр у беларускай літаратуры. Дарэчы, некаторыя з сваіх літаратурных твораў, напісаныя па-беларуску, а таксама фотарэпрадукцыі карцін Уладзімір Мікалаевіч апошнім часам дасылае на электронны адрас рэдакцыі: у нашых чытачоў будзе магчымасць з імі пазнаёміцца. Спадзяемся, з часам выйдзе і яго чарговая кніга — дзве раней выдадзеныя, пад псеўданімам Уладзімір Паляшук, ён падарыў рэдакцыі “Голасу Радзімы”.

Летась у нашай газеце быў змешчаны тэкст Уладзіміра Банцэвіча “Цёплы абярэг традыцый” (ГР, №47, 14.12.2017), з якога вынікае, што ўраджэнец Палесся і цяпер узнавальвае Растовскую рэгіянальную грамадскую суполку “Саюз беларусаў Дону”. Каштоўны плён ягонай з аднадумцамі працы — і музей Славянскай-беларускай традыцыі ды

Мастакі з гуртка “Абразок” на занятках у галерэі “Родничок-Крынічка”

фальклору, які яшчэ называюць: Народны музей беларускай этнакультуры на Поўдні Расіі. Ён быў адкрыты на базе школы №112 Савецкага раёна горада Растова-на-Доне 3 ліпеня 2015 года: у Дзень незалежнасці Беларусі. “Дзякую за падтрымку! — напісаў ён у рэдакцыю пасля выхаду артыкула. — Цяпер у мяне ёсць яшчэ

адзін стымул для творчасці: ёсць каму выгаварыцца, з кім падзяліцца творчымі набыткамі, быць пачутым і на Бацькаўшчыне. Дарэчы, і ў нас на Доне жыве нямала беларусаў знатных, людзей выдатных. Сярод іх — Герой Сацыялістычнай Працы Марыя Яўхімаўна Новікава, кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар Віталь

Мікалаевіч Стасевіч, ветэран вайны, акадэмік ваенна-гістарычных навук, прафесар Павел Дзянісавіч Цяпун, ветэран МУС Расіі Іван Мікалаевіч Юркевіч. Ганарымся, што земляком-беларусам быў і доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар Аляксей Анатольевіч Парфянюк, які пакінуў гэты свет”. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Блізкія суседзі

Сяргей Шычко

У кніжнай серыі “Адрасы Беларусі ў свеце” выйшла цікавае выданне пра беларуска-украінскія культурныя стасункі

Нядаўна ў Выдавецкім доме “Звязда” пабачыла свет кніга “Светлымі дарогамі братэрства” — трэцяя ў праекце “Адрасы Беларусі ў свеце”. Там ёсць апавед пра беларуска-украінскае яднанне ў розных яго праявах, пра тое, дзе жылі-працавалі ўраджэнцы Беларусі ва Украіне, якую ўвагу праяўляюць украінцы да братняй культуры і самой Беларусі. У кнізе ёсць гутаркі, дыялогі з украінскімі пісьменнікамі розных пакаленняў: Яраславай Паўльчыкай, Аляксеем Кананенкам, Ігарам Січавіком, Галінай Тарасюк, Віктарам Баранавым...

Лаўрэат Дзяржпрэміі Беларусі, вядомы творца Аляксандр Марціновіч падае нарысы пра беларусаў, ураджэнцаў Беларусі Міхаіла Слэзку, Мітрафана Доўнара-Запольскага, Сяргея Палуяна, Браніслава Залескага, Іосіфа Гузікава, Еву Фялінскую, Іосіфа Сакалоўскага, Мендэле Мойхера-Сфорына, чые лёсы спраўдзіліся ў Кіеве, Адэсе, Вальні ды іншых мясцінах Украіны. Цікава чытаць пра “беларускія літаратурныя адрасы” ў Кіеве, Харкаве, Адэсе, Львове, публікуюцца вершы ўкраінскіх паэтаў пра Беларусь. Перакладчыкамі песеннага ліставання ўкраінскіх паэтаў з беларускай старонкай выступаюць Васіль Зуёнак, Янка Сіпакоў, Уладзімір Караткевіч, Вячаслаў Рагойша, Сяргей Панізьнік.

РУПЛІЎЦЫ

Сабралі спадчыну па свеце

Каштоўныя кнігі Францыска Скарыны сталі больш даступныя для цікаўных і навукоўцаў дзякуючы мэтанакіраванай працы аднадумцаў, дзяржаўна-прыватнаму партнёрству

У ліку лаўрэатаў прэміі “За духоўнае адраджэнне”, якія ўшанаваны ў Беларусі, таксама і калектыў Нацыянальнай бібліятэкі. Высокую ўзнагароду ён атрымаў за факсімільнае ўзнаўленне і папулярнае кніжнае спадчыны Францыска Скарыны. Шмат папрацаваў у гэтым кірунку і намеснік дырэктара бібліятэкі па навуковай працы і выдавецкай дзейнасці, старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, кан-

дыдат культуралогі Аляксандр Суша. З ім — наша гутарка.

— **У юбілейны для беларускага кнігадрукавання год завяршыўся выхад 21 тома факсімільна ўзнаўленых кніг Францыска Скарыны. Нагадайце, Аляксандр, якія ўстановы на Беларусі атрымалі кнігі? У бібліятэкі якіх краін яны паступілі?**

— Раённыя, абласныя бібліятэкі, установы культуры атрымалі кнігі бясплатна. Да таго ж яны раз’ехаліся па буйнейшых музеях краіны, трапілі ў акадэміі, інстытуты, ёсць у навуковых установах, якія носяць імя Скарыны. Выданне трапіла ў замежныя зборы нацыянальных бібліятэк іншых

краін, у беларускія інфацэнтры за мяжой. У нас адладжаны прыяжныя стасункі з многімі нацыянальнымі бібліятэкамі свету, і выданне паспрыяла таму, каб актуалізаваць тыя кантакты. Праходзілі сімпозіумы, сустрэчы, прэзентацыі з перадачай кніг. У далёкіх краінах скарысталіся мы і дапамогай беларускіх дыпслужбаў. Наладжваліся стасункі, якія падштурхнуць культурную супрацу Беларусі з іншымі краінамі. Такія перадачы адбыліся ў 60 краінах! Кнігі Скарыны можна цяпер пагартыць, пачытаць ва ўсіх краінах Еўропы. Прэзентацыі “Кніжнай спадчыны” прайшлі ў Маскве, Кіеве, Рызе, Таліне, Празе, Марціне (Нацыянальная бібліятэка Славакіі),

Бярліне, Мадрыдзе. Святочныя імпрэзы з нагоды 500-годдзя беларускага кнігадрукавання прайшлі ў прадстаўніцтве ААН у Швейцарыі, супольна былі праведзены акцыі з удзелам прадстаўнікоў беларускай дыяспары. Так што кнігі Скарыны ёсць у большасці еўрапейскіх краін, з якімі мы маем дыпламатычныя стасункі.

— **Яшчэ ў 2012-м вы з калегамі распачалі працу па даследаванні, апісанні, алічбоўцы ўсіх асобнікаў кніг першадрукара, якія знаходзяцца ў Расіі, Украіне, Германіі, Вялікабрытаніі, ЗША. Нацыянальная бібліятэка ініцыявала навукова-даследчую працу “Кніжная спадчына Францыска Скарыны”. Аўтарам ідэі фак-**

ЭЛА ДЗВІНСКАЯ

сімільнага ўзнаўлення выступіў дырэктар бібліятэкі Раман Матульскі. Ці былі сумненні кшталту: а ці знойдуцца мецэнаты, каб фінансава падтрымаць такое выданне?

— Вы маеце рацыю: думку пра тое, што набліжаецца 500-годдзе беларускага кнігадрукавання, і трэба б добра да яго падрыхтавацца, мы агучылі, калі адзначалі

90-годдзе бібліятэкі, у 2012-м. Тады праводзілі наш першы Міжнародны кангрэс, прымеркаваны да юбілею. А між тым бібліятэка ўжо гадоў 10 займаецца праектамі па факсімільным ўзнаўленні спадчыны. Мы такім чынам перавыдалі самыя старажытныя рукапісы — “Полацкае Евангелле”, “Слуцкае Евангелле”, “Баркалабаўскі летапіс”.

→ **Стар. 3**

НЕЛЬГА ЗАБЫЦЬ

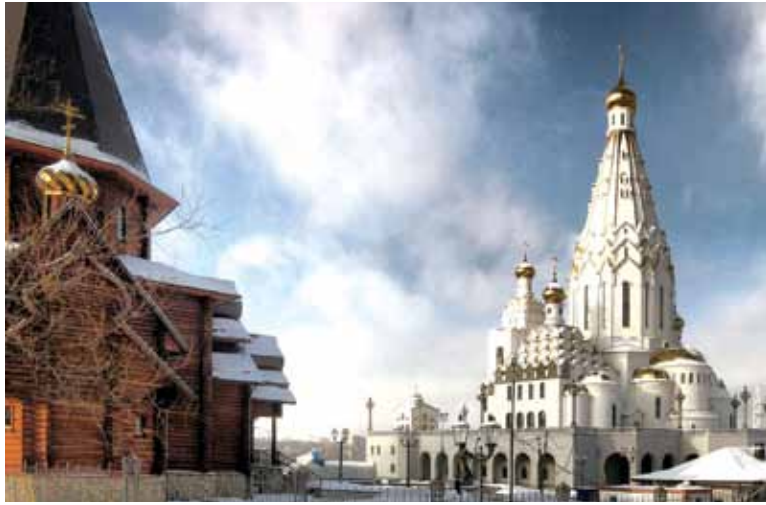
Хлопец-Герой з Падгор'я

Капсулу з зямлёй з магілы снайпера Ленінградскага фронту, Героя Савецкага Саюза Фядосія Смалячкова заклалі ў крыпце Храма-помніка ў гонар Усіх Святых у Мінску

Кацярына Аляксандрава

Разам з расіянамі многія беларусы адзначаюць 27 студзеня Дзень поўнага вызвалення Ленінграда ад фашыскай блакады. Яна доўжылася амаль 900 дзён і начэй, з 8 верасня 1941-га па 27 студзеня 1944 года, і ў той велізарнай прорве болю і нечалавечых пакут абарваліся жыцці больш чым двух мільёнаў чалавек. Як вядома, у шэрагах абаронцаў нескаронага горада, сярод ягоных жыхароў-пакутнікаў тае пары, працаўнікоў на заводах у кальцы блакады былі дзясяткі тысяч беларусаў. Праўда, у супрацьстаянні ворагу тады ўсе былі — адзіным савецкім народам. Аднак варта памятаць: у кожнага з тых, хто набліжаў Вялікую Перамогу, былі ж і свой род, свая маці, свая родная вёска ці горад. Як была і ў маладога беларуса Фядосія Смалячкова родная беларуская вёска Падгор'е. Што так і не дачакалася яго з вайны: Герой загінуў пад Ленінградам у студзені 42-га.

Пра яго памятаюць. Пры ўдзеле

Храм-помнік у гонар Усіх Святых у Мінску

беларусаў з Санкт-Пецярбурга і Ленінградскай вобласці ў крыпце Храма-помніка ў гонар Усіх Святых у Мінску прайшлі памятная літвя і цырымонія закладкі капсулы з зямлёй з магілы Героя Савецкага Саюза, беларуса Фядосія Смалячкова.

“Ён пайшоў з жыцця зусім маладым, 19-гадовым хлопцам, але здзейсніў вялікі подзвіг: у жорсткіх баях на Ленінградскім фронце знішчыў 125 фашыстаў, выдаткаваўшы пры тым усяго 126 патронаў, — казала ў час мерапрыемства кіраўніца зямляцтва беларусаў Санкт-Пецярбурга і Ленінградскай вобласці, прэзідэнт Фонду садзяння развіццю расійска-беларускага супрацоўніцтва “Белыя Росы” Ірына Рогова. — Для 120 тысяч беларусаў, якія жывуць у горадзе на Няве і ў Ленінградскай вобласці, шанавець гісторыю і памяць пра зямлякоў — не проста словы: гэта святы абавязак нашых сэрцаў”.

У цырымоніях узяцця зямлі з магілы Героя ў Піцеры, закладкі капсулы паўдзельнічалі школьнікі, ветэраны, курсанты, актывісты фонду “Белыя Росы” і розных беларускіх нацыянальна-культурных аўтаномій Расіі. Былі таксама дэлегацыі з

Беларусы з Санкт-Пецярбурга памятаюць пра подзвіг Героя

гарадоў-пабрацімаў — беларускага Астраўца і расійскага Сасновага Бора, прадстаўнікі Беларускага культурнага цэнтру духоўнага Адраджэння, Усіхсвяцкага прыхода Мінска, Беларускага саюза афіцэраў, арганізацыі “Абаронцы памяці і праўды пра Вялікую Айчынную вайну”.

Даведка ГР

Фядосій Смалячкоў — снайпер 14-й асобнай мотастралковай разведвальнай роты 13-й стралковай дывізіі 42-й арміі Ленінградскага

Фядосій Смалячкоў

фронту. Нарадзіўся ў 1923 годзе ў вёсцы Падгор'е (цяпер Быхаўскі раён Магілёўскай вобласці). З 1941 года ваяваў на фронце. Загінуў у студзені 1942-га ад кулі фашыскага снайпера. Быў пахаваны на Часменскіх могілках Ленінграда. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 6 лютага 1942 года чырвонаармейцу Фядосію Арцёмавічу Смалячкову пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Узнагароджаны двума ардэнамі Леніна.

ВЕСТКІ

Позірк у дзень заўтрашні

Алесь Мурочак

Нацыянальная акадэмія навук Беларусі падвяла вынікі конкурсу на лепшае прадстаўленне навуковых дасягненняў 2017 года ў СМІ

Хоць і закончыўся ў Беларусі Год навукі, аднак у грамадстве застаецца высокім інтарэс да ўсяго, што адбываецца ў навуковым асяроддзі. Такую цікавасць стымуляваў і другі З'езд вучоных, які праходзіў у Мінску 12-13 снежня. У першы дзень вучоных працавалі па 9 секцыях, на другі прайшло пленарнае пасяджэнне ў Палацы Рэспублікі, на якім выступаў і Прэзідэнт. Журналісты называлі гэта: вялікая інтэлектуальная дыскусія. На з'ездзе абмяркоўваўся праект Стратэгіі “Навука і тэхналогіі: 2018-2040”, скіраваны на стварэнне ўмоў для развіцця ў краіне лічбавай эканомікі.

Аўтарытэт навукі ў грамадстве падвышаецца і дзякуючы працы журналістаў. Таму ў восьмы ўжо раз Нацыянальная акадэмія навук праводзіла конкурс на лепшае прадстаўленне навуковых дасягненняў года ў сродках масавай інфармацыі. Як паведамілі нам у прэс-службе НАН, вынікі яго падвялі да Дня беларускай навукі: адзначаецца ў першую нядзелю студзеня (сёлета — 28 чысла). Конкурс па выніках 2017 года праходзіў у чатырох намінацыях, па кожнай прысуджана па тры прэміі. Усяго ж было прадстаўлена больш за 175 работ 76 аўтараў.

Сярод пераможцаў у намінацыі “Лепшая публікацыя”, якіх вызначыла Бюро Прэзідыума НАН Беларусі, — і загадчык аддзела-адказны сакратар рэдакцыі газеты “Голас Радзімы” Іван Ждановіч. Ён адзначаны “за цыкл артыкулаў пра ролю беларускай навукі ў жыцці грамадства”. Яны змешчаны ў часопісе “Беларусь. Belarus”, які ёсць і ў інтэрнэце, выходзіць на беларускай, англійскай, польскай, іспанскай ды кітайскай мовах.

СВЯТОЧНЫ КАРАГОД

Перад Сонцам усе роўныя

Беларуская суполка “Прамень” зладзіла ў Рызе вялікае Каляднае свята

Здаўна ў беларусаў снежань ды студзень — святочная пара. Як вядома, раней нашы продкі святкавалі Каляды, язычніцкае ўшанаванне Сонца, калі “на верабіны крок” пачынаў прыбываць зімовы дзень. У наш час гэтае прыроднае таямніцтва, якое мае і вялікі духоўны, культурны сэнс, прыпадае на 25 снежня. Зрэшты, у гэты ж час у каталіцкім, пратэстанцкім свеце мільёны людзей і святкуюць Раство Хрыстова. Ну а потым яшчэ ў календары — святкаванне і Новага года, і Раство Хрыстова па праваслаўнай традыцыі, ды і так званы Стары Новы год, а на заканчэнне Святак — Вадохрышчца, ці Хрышчэнне Гасподняе. Карацей, святаў зімовых — на ўсе густы!

Святочная пара была і ў беларусаў Рыгі. Вялікую, прыгожую Калядную імпрэзу зладзіла 13 студзеня нашае Рыжскае беларускае таварыства “Прамень”, якім кіруе Алёна Лазарава. Пад час яго мы згадвалі, што ў народнай традыцыі Каляды — гэта вялікае свята, якое ў кругавароце дзён азначае паварот Сонца з зімы на лета. Ушаноўваючы “уважлівае Сон-

Якраз да свята выйшаў чарговы нумар газеты “Прамень”

ца”, якое з кожным днём усё вышэй узыходзіць на неба, беларусы і цяпер ладзяць шматлікія забавы, гульні, катанні з горака. Гурты калядоўшчыкаў яшчэ й цяпер ходзяць у такую святочную пару ад хаты да хаты, спяваюць Калядныя песні-шчадроўкі, у якіх віншуюць-велічаюць гаспадароў хатаў, дамоў, палацаў (перад Сонцам жа ўсе роўныя!) ды іх сем'і, жадаюць ім дабрабыту і здароўя. А яшчэ ў такую пару варажылі раней, ды і цяпер варажыць на добры ўраджай і падзеі на будучыню, стараюцца задобрыць

сілы Прыроды і багоў. А як задобрыць? Радасцю, веселасцю!

Урачыстую частку нашай імпрэзы адкрыў святар пратаіерэй Алег Пялевін, які сардэчна павіншаваў усіх з Новым годам, пажадаў здароўя і бадзёрасці ды блаславіў беларускую грамаду на новыя творчыя знаходкі, здзяйсненні. Потым Першы сакратар Амбасады Беларусі ў Латвіі Аляксей Васількоў вітаў грамаду. Казаві, што прыемна яму бачыць на вечарыне так многа людзей, якія шануюць традыцыі сваёй этнічнай радзімы і сяброўскія

стасункі ў дыяспары.

Старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова таксама вітала ўсіх, хто прыйшоў на свята, віншавала з Новым годам і пажадала і надалей берагчы, развіваць нашу мову, культуру і традыцыі беларусаў, цесна супрацоўнічаць з Бацькаўшчынай, а Латвіі, дзе мы жывём — росквіту і дабрабыту.

Затым распачалося вялікае Каляднае прадстаўленне, якое падрыхтавалі таленавітыя актывісты беларускага таварыства “Прамень” і ансамбля беларускай песні “Надзея”. Выдатна адыгралі свае ролі Гаспадарка і Гаспадыня Юзік Цыгановіч і Галіна Междрэя. Цудоўна здзейснілі Шчадроўны абрад калядоўшчыкі пад кіраўніцтвам Ларысы Люцько. Калядоўшчыкам не шкадавалі мы апладысмантаў, а таксама й прысмакаў.

Пасля рыжан сваю яркую праграму паказалі нашы госці: ансамбль “Завіруха” з Екабілса на чале з Валянцінай Дарашчонак, якая ўзначальвае там беларускую суполку “Спатканне”. Пастараліся ж супляменнікі на славу. У іх уся атрыбутыка адпавядала народнай традыцыі:

была і Віфлеемская зорка, і Каза, якая ў беларусаў сімвалізуе плоднасць (і ў поле, і ў хляве, і ў хаце), і Цыганка, і нават Мядзведзь з Механошам. Гучалі песні, жарты, прымаўкі... Ну проста душа радавалася ды спявала разам з гасцямі! І мы не шкадавалі сваіх далоняў. Пазней да гасцей далучыліся і спевакі з ансамбля “Надзея”, і свята прадужылася ў добразычлівай атмасферы еднасці, цеплыні.

Калі ж артысты ўсіх пацешылі, з'явіўся і Дзед Мароз (Міхал Саўчук) ды Снягурка (Вольга Лукша). Былі жарты, цікавыя нумары з прызамі. Дзве цудоўныя дзяўчыны — Аня і Яна Лазарава — вучылі ўсіх танцаваць, і хутка многія сталі ў карагод. Было шумна, весела, утульна. Кожны адчуваў сябе сярод сваіх, а настрой быў такі, што душа спявала. Так што — вялікі дзякуй за такую актыўную творчую дзейнасць і суполцы “Прамень”, і яе энергічнай старшыні Алёне Лазаравай, якая ўмее захапіць людзей чарговай арыгінальнай задумкай, аб'яднаць і прыўзняць над штодзёнасцю.

Алёна Міцкевіч,
член рэдкалегіі газеты
беларусаў Латвіі “Прамень”

РУПЛІЎЦЫ

Сабралі спадчыну па свеце

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Перавыдалі яшчэ шэраг прац: Максіма Багдановіча, Янку Купалу. І літаратурныя зборнікі рознагазместу. Шукалі розныя варыянты, як можна пашыраць кніжную спадчыну. Сем гадоў таму склалі праграму інвестыцыйных праектаў, прычым улічылі самыя розныя магчымасці, на розны густ. Кніжная спадчына Скарыны падавалася нам як вельмі значны, але рызыкаваны праект. Аднак, маючы досвед, вырашылі рызыкнуць: напісалі канцэпцыю, абмеркавалі яе ў калектыве, пакрысе пачалі збіраць кола зацікаўленых. Мы бачылі дзяржаўную падтрымку: у 2011-м пачала дзейнічаць Дзяржпраграма “Культура Беларусі”, а ў ёй было і заданне па стварэнні лічбавай бібліятэкі Францыска Скарыны. Фінансаванне пра д у г л е д ж в а л а с я невялікае, але ж падтрымка была важнейшым стымулам, каб далей дзейнічаць.

А ў 2013-м заключылі пагадненне з банкам “БелВЭБ”, які стаў нашым спонсарам і партнёрам праекта. Звычайна фінансавыя ўстановы шукаюць камерцыйную ці іншую выгоду, а тут бачна была персанальная зацікаўленасць работнікаў банка: яны цікавіліся тэкстамі, чыталі, аналізавалі выданні Скарыны, іх паслядоўнасць. На перыяд старту праекта ўжо “гуляў” сусветны эканамічны крызіс,

праходзілі банкаўскія рэформы. Але ход наш правільны, ён паўплываў на пазітыўны імідж банка ў краіне. Нам прыемна было працаваць з прафесіяналамі.

— У вас было дабраславенне Мітрапаліта Філарэта на гэтую дзейнасць?

— Так, было. Праект жа мае дачыненне не проста да кніжнай спадчыны: да Бібліі. Гэта ўзнаўленне Святога Пісання. Калегі, партнёры і Царква маглі нам дапамагчы ў навуковым асэнсаванні пытанняў Бібліі.

Алесі Суша

— Адкрыццём “Кніжнай спадчыны Францыска Скарыны” сталі яго цалкам надрукаваныя поўныя прадмовы, праз якія ён бачны як духоўны пісьменнік. Гэта падаецца вельмі каштоўным. Ці адчулі Вы моцны імпульс веры першадрукара як хрысціянскага багаслова?

— Натуральна, перавыданне такіх кніг не магло абысціся без аналізу аўтарскіх тэкстаў, створаных самім Скарынам. Ён пісаў прадмовы і пасляслоўі, у якіх не толькі тлумачыў сэнс той ці іншай біблейскай кнігі, але й ролю іх у жыцці кожнага хрысціяніна. Уражае глыбокая рэлігійнасць аўтара. Скарына як тэолаг, на мой погляд, яшчэ недастаткова праналізаваны. За савецкім часам таго ж не рабілі: кнігі яго даследвалі ў кантэксце мастацтвазнаўства, літаратуразнаўства, мовазнаўства. У сэнсе багаслоўскага разумення яго тэкстаў зроблена няшмат.

Апублікаванне

Кожнай кнізе — свой час

гэтых тэкстаў (іх можна пабачыць у факсімільна дэпрачытаць у перакладзе на рускую, беларускую і англійскую мовы) аказалася абсалютна арыгінальным. Прадмовы Скарыны ў перакладзе на сучасную беларускую мову раней не выходзілі. Алесь Бразгуноў папрацаваў выдатна як перакладчык, захаваўшы стылістыку, дакладна перадаўшы мову аўтара. Вельмі добра, што слова Скарыны будзе цяпер даступным і зразумелым для шырокай аўдыторыі.

— Што можаце сказаць пра мастацкае афармленне выдання?

— Вельмі плённай была наша супраца з дызайн-студыяй “Калекшн”, якую ўзначальвае Канстанцін Вашчанка, сын вядомага мастака Гаўрылы Вашчанкі. Як мастак выдання Канстанцін прыдумаў асноўныя мастацкія элементы. Нам вельмі пашанцавала папрацаваць разам. (Летась прадстаўнікі аўтарскага калектыву рэдакцыі газеты “Голас Радзімы” разам з Канстанцінам атрымлівалі на ўрачыстасці ў Палацы Рэспублікі спецы-

яльныя прэміі Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва. Сябар Беларускага саюза мастакоў Канстанцін Вашчанка быў узнагароджаны “за мастацкае афармленне многатомнага факсімільнага выдання “Кніжная спадчына Францыска Скарыны”, якое вызначае высокі прафесіяналізм выканання, дакладная перадача вобраза эпохі Францыска Скарыны і адпаведнасць гістарычнай значнасці першадрукара”. — Рэд.)

— Скажыце, спадар Алесь: ці не з’яўляецца ўся гэтая вялікая праца падрыхтоўкай да кананізацыі Францыска Скарыны? Цяпер усе кнігі, выдадзеныя першадрукаром, узноўлены...

— Думаю, што не, і не наша гэта задача: бібліятэка зберагае кніжную спадчыну вялікага палачаніна, робіць яе больш даступнай для людзей. А пытаннямі кананізацыі займаецца, як вядома, Царква і рэлігійная супольнасць. Мяркую, парафіі, брацтвы ці прыходы могуць станавіцца такімі ініцыятарамі.

— У два мінулыя гады выйшлі тры вашыя кнігі для дзяцей школьнага ўзросту, якія маюць розгалас. Вам, падаецца мне, удалося гарманічна паказаць асобу Скарыны, што называецца, у розных іпастасях: як навукоўца, медыка, першадрукара, асобу рэнесанснай эпохі. Ці складана вам было вышукваць матэрыялы праз розныя грані яго асобы?

— Для мяне ўсё было проста, бо я па адукацыі культуролог. А ў культуралогіі як навуцы якраз такія падыходы, што ідзе агляд розных сфер культуры. Калі, напрыклад, я вывучаю кніжную спадчыну, то вывучаю яе і ў мастацтвазнаўчым плане, і з пункту гледжання мовазнаўцаў, літаратуразнаўцаў, філосафаў, тэолагаў... Тое ж можна сказаць пра асобу Скарыны: яна была шматгранная. Для мяне ён вельмі цікавы як перакладчык, мовазнавец, паэт, філосаф. Такі падыход, на мой погляд, якраз і дазваляе нам лепш усвядоміць усё багацце спадчыны Францыска Скарыны, веліч яго асобы.

Гутарыла **Эла Дзвінская**

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Захавальнік памяці

Былы франтавік Аркадзь Бляхер, які дзямі адзначыў 95-годдзе, ужо больш за дваццаць гадоў узначальвае Брэсцкі навукова-асветніцкі цэнтр “Халакост”

Аркадзь Майсеевіч — знакавая для горада над Бугам постаць. Ён ужо 65 гадоў плённа працуе ў журналістыцы, заслужыў рэпутацыю захавальніка памяці пра вайну ды ўсё гераічнае, драматычнае, трагічнае, што з ёй звязана. Мне таксама не раз даводзілася гутарыць з ветэранам, якому нядаўна споўнілася 95 гадоў, пра яго франтавое мінулае. Неяк ён паказаў мне кнігу “От Сталінаграда до Берліна”, якую ўручылі яму аднапалчане ў расійскай сталіцы. На кнізе — кранальны дароўны надпіс: “Бляхеру Аркадзю Майсеевічу, адважнаму афіцэру-разведчыку, ветэрану 230-й стралковай Данецка-Берлінскай ордэна Суворова II ступені дывізіі, з якой ён

прайшоў з баямі па палях Украіны, Малдавіі, Польшчы да самага Берліна, штурмаваў берлінскае логавы Гітлера — рэйхсканцылярыю і яго бункер, у памяць пра былыя баі ды паходы — ад Савета ветэранаў 230-й стралковай дывізіі. Масква, май 2006 года”.

Ветэран так успамінае пра тое, як закончылася для яго вайна: “1 мая 1945-га наш дывізіён перапраўляўся цераз Шпрэе, дзевяць дзён ужо ішлі баі ў самым Берліне. Здаецца, усё: немцам дзявацца няма куды. Але страляюць як ашалелыя. Перапраўляліся — а снарады рвуцца, кулі свішчуць, вада кіпіць ад аскепкаў, і ўжо некалькі нашых загінула, у тым ліку й камандзір батарэі, а я думаў: “Ну, усё, апошні яму аднапалчане ў расійскай сталіцы. На кнізе — кранальны дароўны надпіс: “Бляхеру Аркадзю Майсеевічу, адважнаму афіцэру-разведчыку, ветэрану 230-й стралковай Данецка-Берлінскай ордэна Суворова II ступені дывізіі, з якой ён

ж яшчэ Дняпро, Інгولی, Вісла, Одэр... Калі ж мы пераадолелі Шпрэе, то нацэліліся на рэйхсканцылярыю, дзе быў бункер Гітлера. А затым на рэйхстагу я напісаў чатыры словы: “Аркадзій. Мінск. Сталінаград. Берлін”. А прозвішча не пісаў, і вось чаму. Быў у нас такі весялун Вася Дзяменцеў, якога мы за яго нораў называлі Вася Цёркін. Дык ён казаў, што, маўляў, зблытаюць мяне з прускім фельдмаршалам Блюхерам: прозвішчы падобныя. Карацей, не напісаў я сваё прозвішча — і не шкадую. Берлін жа я браў, хоць і не фельдмаршал — тое і я ведаю, і мае франтавыя сябры”.

У франтавіка шмат узнагарод: на грудзях — па два ордэны Айчыннай вайны 1-й і 2-й ступені, ордэн Чырвонай Зоркі, россып медалёў, у тым ліку “За абарону Сталінаграда”, “За вызваленне Варшавы”, “За ўзяцце Берліна”, “За Перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг.”. А пасля вайны Аркадзь Майсеевіч

атрымаў дзве вышэйшыя адукацыі, стаўшы дыпламаваным юрыстам і журналістам. Ён выдатна праявіў сябе, працуючы ў брэсцкай абласной газеце “Заря” і раённай “Заря над Бугом”. Чытачы памятаюць журналісцкія расследаванні Аркадзя Майсеевіча, прысвечаныя вайне, якія франтавік публікаваў і ў іншых газетах. Прычым тыя выступленні падштурхоўвалі мяцовыя ўлады да канкрэтных дзеянняў. У тым ліку й дзякуючы журналісту больш стала на Брэсцкім вуліц імя герояў вайны. Па Брэсце, напрыклад, гэта вуліца імя Героя Савецкага Саюза маёра Абрама Тарнапольскага, а таксама генерал-лейтэнанта танкавых войскаў, Героя Савецкага Саюза Сямёна Крывашзіна. Пашырылася геаграфія помнікаў, мемарыяльных дошак. А на шэрагу раней устаноўленых помнікаў удакладняліся надпісы: яны пачыналі больш поўна адлюстроўваць звязаныя з імі падзеі.

Былы франтавік Аркадзь Бляхер

З імем Аркадзя Бляхера звязана і з’яўленне аднаго з лепшых у Беларусі школьных музеяў на ваенную тэматыку: у 15-й сярэдняй школе Брэста. Ужо звыш паўвека там працуе музей 12-й Пінскай стралковай дывізіі, якая адыграла ключавую ролю ў вызваленні горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. І ўжо 22 гады Аркадзь Майсеевіч — старшыня Брэсцкага навукова-асветніцкага цэнтра “Халакост”, які вельмі шмат зрабіў, каб як мага менш было “белых плям” у гісторыі-трагедыі беларускіх яўрэяў. Менавіта старшыня цэнтра выступіў галоўным кансультантам дакументальнага фільма “Брэсцкае гета”, у якім

трагічныя падзеі з ваеннай гісторыі адлюстраваны глыбока праўдзіва. Фільм — гэта сумесны творчы прадукт расіян Ёнаса Місявічуса, Алены Яковіч, Ільі Альтмана. Спрычыніўся цэнтр і да з’яўлення дакументальнага фільма беларускіх журналістаў “Шляхі яўрэяў Брэсцчыны”. Аркадзь Бляхер ініцыяваў многія навуковыя, асветніцкія мерапрыемствы, якія з поспехам прайшлі ў горадзе над Бугам. Цэнтр заўсёды прадстаўлены і ў журы, якое падводзіць вынікі конкурсаў работ студэнтаў, навучэнцаў, прысвечаных Халакосту.

Міхаіл Стралец, доктар гістарычных навук, прафесар

Уладзімір Банцэвіч

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пра тое, які творчы почырк у майстра, можна меркаваць нават па дзвюх дасланых рэпрадукцыях карцін. Твор “Светлы ранак” (1989) пад час першага Фэсту мастацтваў беларусаў свету (2011 год) ён падарыў Нацыянальнаму мастацкаму музею Беларусі, а “Свята з дзяцінства” (2006) знаходзіцца ў майстэрні мастака.

З перапіскі з земляком даведаліся мы й пра створаны ім гурток юнага іканапісца “Абразок”. Гуртку ўжо 10 гадоў, а заснаваны ён быў у 2007-м як дзіцячы мастацкі гурток пры нядзельнай школе Храма святога мучаніка Іаана Воіна (Растоўскі прыход Св. Георгія Перамоганосца), на базе творчай майстэрні Уладзіміра Банцэвіча. “І праз год ужо, у 2008-м, у маіх выхаванцаў была першая выстава пад назвай “Храмы Растова ў малюнках дзяцей”, — удакладняе педагог. Дарэчы, сам Уладзімір Мікалаевіч спачатку вывучыўся на настаўніка чарчэння-малявання ў школе (закончыў у 1980-м Растоўскае мастацкае вучылішча імя М. Грэкава), пазней жа закончыў Растоўскі педуніверсітэт (2005). — Выстава праходзіла ў Данскай дзяржаўнай публічнай бібліятэцы. І ў тым жа годзе гурток атрымаў назву “Абразок”. Як вядома, у беларусаў ікона — гэта яшчэ і абраз (з націскам на апошні склад), а іконы — абразы (таксама з націскам на апошні). Дабраслаўнае ж было атрымана ад Мітрапаліта Растоўскага і Новачаркаўскага Пантэлеймана”.

З таго часу “Абразок” штогод праводзіць па тры выставы: на Растов-

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Ёсць на Доне “Абразок”

Каляды, на Пасху-Вялікдзень, а таксама ў маі, калі праходзіць Міжнародны фестываль “Каяльскія чытанні”, прысвечаны знакамитаму твору “Слова пра паход Ігаравы”. У 2012 годзе гурток “Абразок” увайшоў у склад новага дзіцячага творчага аб’яднання “Юныя таленты Отчества”, створанага пры юнацкім аб’яднанні Растоўскага аддзялення Саюза мастакоў Расіі. “За 10 гадоў гуртоўцы з “Абразка”, паводле маіх падлікаў, атрымалі больш за 300 лаўрэатскіх дыпламаў на выставах і ў міжнародных конкурсах, — з гонарам піша Уладзімір Банцэвіч. — А праходзілі ж яны па ўсім свеце: Санкт-Пецярбург, Сочы, Бранск, Мінск, Сан-Францыска, Будапешт, Прага, Стэкгольм, Парыж, Барселона, Фларэнцыя... Юныя мастакі асвойваюць многія тэхнікі, потым у іх і здзяйсняюць-увабляюць свае творы. Ад прыкладных відаў (разьба і роспіс па дрэве, роспіс па талерках, народная лялька) да манументальных (насценны роспіс, імітацыя мазаікі, вітражы, роспіс па шкле). Выкарыстоўваем і традыцыйны графіку, жывапіс, лепку ды іншыя тэхнікі”.

Самыя маштабныя праекты ў гуртоўцаў з “Абразка” былі такія: ужо згаданы “Храмы Растова ў малюнках дзяцей”, “Дзеці Дона малююць Беларусь”, “Беларускія народныя строі ў малюнках дзяцей”, “Растоў-на-Доне — порт пяці мораў”, “Славянскі гераічны эпас”, “Касцюмы і арнаменты народаў Дону”, “Абаронцам Айчыны — Слава!”, “Растоў-на-Доне — горад воінскай Славы” ды іншыя. Як бачым, і да беларускай тэматыкі яны маюць дачыненне. Дарэчы, спрыяе ў творчай працы гуртка юнага іканапісца “Абразок”, па словах яго кіраўніка, і яшчэ адзін беларус з Растова-на-Доне: пратаіярэй Валеры Валашчук, настояцель Храма

Юныя мастакі з “Абразка” працуюць над эскізам пано

святога мучаніка Іаана Воіна. Уладзімір Бунцэвіч піша, што пра яго варта будзе расказаць асобна, бо святар “не толькі выдатны настояцель, але ж вельмі добры і яскравы чалавек”.

Адметны штрих да працы “Абразка” ў складзе дзіцячага творчага аб’яднання “Юныя таленты Отчества”: гэтая ўнікальная структура ў Растове-на-Доне — самаакупная. “Аб’яднанне нашае наогул працуе на прыцыпах самаакупнасці, а ўсе памяшканні мы арандуем, — удакладняе Уладзімір Банцэвіч. — Вельмі прыемна ж адчуваць, што праца твая — цэнніца, што цяга да мастацтва ёсць і ў дзяцей, і ў

іх бацькоў. Па сутнасці, мы маем такі незалежны дзіцячы мастацкі Цэнтр пры нашай суполцы “Саюз беларусаў Дону”, пры тым у нас ёсць і цеснае партнёрства з Саюзам мастакоў Расіі, а таксама з Грамадскім саветам пры МУС Расіі па Растоўскай вобласці, у які я ўваходжу. І, дарэчы, з’яўляюся там дарадцам па культуры і мастацтве, а таксама выконваю грамадска-патрыятычную працу з маладым пакаленнем у мастацкім кірунку”.

Даслаў зямляк у рэдакцыю і цікавы біяграфічны матэрыял, які мяркуюць выкарыстаць пазней. Піша: “Трэба ж трохі адчытацца перад

Бацькаўшчынай, чым я ўдалечыні ад яе займаюся. А як жа: на носе ўжо, як кажучь, і 70-гадовы юбілей... Я стараўся, як мог, увасобіць у карціне ўласнага жыцця тыя каштоўныя ўрокі, якія атрымаў калісьці ад сваіх беларускіх настаўнікаў — наш выпуск быў у далёкім 1966-м, у Гоцкай сярэдняй школе Салігорскага раёна. Між тым і пасляваеннае дзяцінства навучыла мяне выжываць, знаходзіць выйсце ў самых цяжкіх сітуацыях — а не ныць, не скардзіцца на тыя цяжкасці. Дарэчы, бацька ж мой быў кадравым афіцэрам, але гэта бацька — не з Гоцка: там у мяне ўжо вотчым быў: Ермаковіч Павел Іванавіч. З ім, калі па шчырасці, усялякае бывала, але ж я цяпер яму за многае і ўдзячны. І дзед мой быў кадравым афіцэрам, ён — беларус з вёскі Камень, што пад Пінскам, дзе я і нарадзіўся”.

Дарэчы

Калі артыкул рыхтаваўся да друку, стала вядома: авіякампанія “Белавія” 27 красавіка выканае першы рэйс па маршруце Мінск—Растоў-на-Доне—Мінск. Беларускі авіяперавозчык плануе ажыццяўляць палёты ў Растоў-на-Доне на рэгулярнай аснове 4 разы на тыдзень. У каментарыі для інфармагенцтва БелТА генеральны дырэктар “Белавія” Анатоль Гусараў адзначае: “Мы разлічваем, што запуск прамога рэйса паміж Мінскам і Растовам-на-Доне будзе садзейнічаць эканамічнаму росту абодвух гарадоў і развіццю супрацоўніцтва Беларусі з рэгіёнамі Расіі. Акрамя таго, мы ўпэўнены, што гэты рэйс будзе папулярны ў перыяд чэмпіянату свету па футболе FIFA 2018. Так, балельшчыкі з Беларусі ды еўрапейскіх краін змогуць з камфортам дабрацца да Растова-на-Доне”.

ВЕЦЕР ВАНДРАВАННЯЎ

Гартайце, чытайце — і прыязджайце

Іна Ганчаровіч

Кніга “Беларусь турыстычная” Мікалая і Яўгена Чырскіх можа стаць візітнай карткай краіны

Напрыканцы мінулага года ў Мінску прэзентавалася кніга “Беларусь турыстычная”. Аўтары яе, Мікалай і Яўген Чырскія, паспрабавалі расказаць пра ўсе ўнікальныя месцы, славуцкі Беларусі ў адной кнізе. І гэта — салідны адказ тым, хто лічыць: маўляў, у маленькай Беларусі “няма чаго глядзець”, акрамя Брэсцкай крэпасці ды Белавежскай пушчы, і яшчэ Міра ды Нясвіжа... Са старонак новай кнігі Беларусь паўстае як досыць вялікая і разнастайная краіна — якая, разам з тым, па гэта час неспазнаная і невядомая: як для многіх замежнікаў, так і саміх беларусаў.

Па-першае, Беларусь — гэта краіна з багатай гісторыяй. А ці ведаеце вы, што цяпер на яе тэрыторыі можна пабачыць ажно тры гістарычныя сталіцы: Полацк-Полацк (сталіца Полацкага княства), Наваград-Наваград (сталіца Вялікага

Зімовыя карункі ля Мірскага замка

Княства Літоўскага) і Гародня-Гродна — духоўная і культурная сталіца, рэзідэнцыя караля Рэчы Паспалітай. Па-другое, Беларусь — край некрутай прыроды, тысяч вялікіх і малых рэк, азёр, балот і лугоў. Па-трэцяе, гэта на дзіва гарманічная краіна: тое адчуваюць многія госці з замежжа. Тут усё дыхае нейкай зладжанасцю, узгодненасцю, парадкам: як маленькія сельскія цэркаўкі з сярэднявечнымі замкамі ды стройнымі касцёламі, так і родавыя сядзібы знакамітых мастакоў, пісьменнікаў, навукоўцаў.

Ёсць — а гэта ж геаграфічны цэнтр Еўропы! — проста ўнікальныя куткі некрутай прыроды, шматлікія музеі з этнаграфічнымі вёсачкамі. Па-чацвёртае, Беларусь — гэта бесканфліктная краіна, у якой мірна жывуць людзі розных нацыянальнасцяў і веравызнання. Прычым адрозненні тыя — не перашкода для стварэння моцных і дружных сем’яў. Па-пятае, Беларусь — гэта краіна, якая гарманічна злучае ў сабе традыцыі ды сучаснасць. Рухаецца ў будучыню з павагай да мінуўшчыны, у

тым ліку й савецкай...

Мікалай і Яўген Чырскія — прафесіяналы, працуюць у сферы турбізнесу. І яны здолелі стварыць кнігу з улікам вялікага досведу, пажаданняў гасцей краіны і мясцовых турыстаў. Проста і вельмі даступна яны распавялі пра Беларусь, яе вялікія і малыя паселішчы, пра самыя цікавыя гістарычна-геаграфічныя факты. І вось што ўражае: нават проста пагартаўшы кнігу, хочацца яшчэ больш даведацца пра сваю краіну, больш вандраваць па ёй. Дый уважлівей паглядзець навакол — і знайсці нешта новае, чаго, магчыма, мы часам не заўважаем у штодзённай мітусні.

Кніга выйшла ў выдавецтве “Беларусь” накладам 1000 асобнікаў, яе кошт — каля 39 беларускіх рублёў (эквівалент прыкладна 15 долараў). Аўтары спадзяюцца, што кніга стане добрым падарункам усім, хто мае цікавасць да нашай краіны. А таксама выкліча жаданне ўчытачоў: пабачыць прыродныя і рукотворныя багацці беларускай зямлі не толькі на фотаздымках, але й на ўласныя вочы.

ВЕСТКІ

У Парыжы — з Калядой

Традыцыйнае беларускае свята не ўпершыню адзначалася ў французкай сталіцы

Каляды ў Парыжы, паводле беларускай традыцыі, праходзілі ўжо ў трэці раз. Ладзіла свята Амбасада Беларусі ў Францыі.

У імпрэзе паўдзельнічаў народны ансамбль песні “Заранак” з горада Бяроза, што на Брэстчыне. Шматлікія госці, сярод якіх былі актывісты беларускай дыяспары ды прадстаўнікі органаў дзяржаўнай Францыі, пабачылі старадаўні абрад Калядавання, народныя песні ды танцы. Праходзіла й дэгустацыя Калядных страў беларускай кухні. А майстры з Бярозаўскага раёна ўсіх ахвочых навучалі традыцыйным беларускім рамёствам.

Амбасадар Беларусі ў Францыі Павел Латушка казаў: “Старажытныя традыцыі духоўна злучаюць як беларусаў, якія жывуць на Бацькаўшчыне, так і супляменнікаў за мяжой. Прыкладам таму — Каляды, якія мы праводзім у Францыі ўжо трэці год запар”.